

St. D.

"Die mathematische Denkweise", Anreas Speiser, Basel 1952 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 1/4, 839

1956

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

karz, ale i bystry obserwator, który prostymi środkami technicznymi zdobywał poważne osiągnięcia. Nie popierał nigdy hipotez, o których wartości nie przekonał się praktycznie. Najznakomitsza jego koncepcja dotycząca fizjologii układu nerwowego znalazła w XIX stuleciu godnych kontynuatorów. Procháska od najmłodszych lat studiów doskonalił się w fizyce, która w pracach naukowych oddawała mu cenne usługi.

Nie tylko w zakresie fizjologii i oftalmologii godne są podkreślenia osiągnięcia Procháski: również w dziedzinie zagadnień ontogenetycznych wypowiedział się przeciw preformizmowi, a za ontogenezę.

Monografia zawiera wiele szczegółów omawiających naukowe osiągnięcia Procháski na tle postępu medycyny w Europie. Omawiając okres jego studiów w Pradze, autor monografii sięga do dziejów praskiego wydziału lekarskiego w XVII-tym stuleciu, opisując zaś lata działalności Procháski w Wiedniu, autor kreśli dzieje świata lekarskiego tzw. „starszej“ oraz początków tzw. „nowszej“ szkoły wiedeńskiej, w której znaczną rolę odegrał jak wiadomo żywił czeski.

Bogata bibliografia i szereg świetnych ilustracji podnoszą niezwykle wartość książki, zwłaszcza dla tych, którzy są żywo zainteresowani dziejami nauki lekarskiej okresu Oświecenia.

St. Szp.

Andreas S p e i s e r, *Die mathematische Denkweise*. Verlag Birkhauser. Basel 1952, wyd. III, s. 128 + 9 tablic.

Ideą przewodnią książki A. S p e i s e r a, profesora bazylejskiego uniwersytetu, pt. *Die mathematische Denkweise* jest antyczna nauka o matematycznej naturze duszy (Seelenkräfte). Logiką autor nie zajmuje się. Istotę myślenia matematycznego widzi w dostrzeganiu symetrii i harmonii i wywody swoje ilustruje interesującymi przykładami z ornamentyki (znanymi z jego świętego podręcznika teorii grup) i z muzyki. W pozostałych rozdziałach zajmuje się autor poglądami neoplatoników (Plotyn, Proklos) i ich wpływami na Dantego, Goethego i Keplera.

Tytuły rozdziałów: Rozgraniczenia; O symetriach w ornamentyce; Zagadnienie form w muzyce; Filozofia przyrody Dantego; Proklos Diadochos o matematyce; O liczbach i przestrzeni u neoplatoników; Nauka o barwach Goethego; O astrologii; Kepler i nauka o harmonii świata; Przykłady nutowe; Objasnienia do tablic.

Książkę zdobią dwie reprodukcje: rysunku Böcklina i obrazu Dürera i bogate tablice ornamentów (niektóre z nich autor kopiował własnoręcznie w Egipcie).

Lektura interesująca, jednakże w wywodach autora, stojącego na pozycjach neoplatonizmu, wyraźnie odczuwa się — choć autor przeciw temu się zastrzega — wpływy mistyki i gnostycyzmu.

St. D.